

STRESZCZENIE

Szamanizm syberyjski wczoraj i dziś w polskiej literaturze i badaniach naukowych

Celem niniejszej pracy doktorskiej jest przedstawienie obrazu szamanizmu syberyjskiego w omawianych publikacjach, analiza materiałów zebranych podczas własnych badań terenowych autorki, a następnie porównanie danych i wyciągnięcie wniosków z opisanych podobieństw i różnic, nakreślając obraz współczesnego szamanizmu syberyjskiego. Analiza przedstawi odpowiedź na pytanie czy obraz szamanizmu syberyjskiego w literaturze polskiej odpowiada obecnemu stanowi zjawiska, podkreślając jakie aspekty są dla nurtu nowymi i które z nich wciąż mogą ewoluować wymagając dalszych badań, jakie zaś są zgodne z modelem tradycyjnym.

Strukturalnie praca zawiera rozdziały 1 – 4 poruszające analizę polskojęzycznych publikacji o charakterze pamiętnikarskim, naukowym, podróżniczym, a także literackim, natomiast rozdział piąty stanowi opis badań terenowych, na które składają się dziesiątki obserwacji, obserwacji uczestniczących, wywiadów, rozmów sterowanych z szamanami, neoszamanami i ludnością miejscową. Przedstawione są zarówno znaczące publikacje polskich autorów, jak i ważne książki autorów zagranicznych przetłumaczone i wydane w Polsce.

W rozdziale pierwszym pracy przeanalizowane są wczesne materiały polskich zesłańców pod kątem przedstawianego przez nich obrazu szamanizmu syberyjskiego, zwracając także uwagę na stosunek współczesnego Europejczyka do kwestii pogańskich dla niego wierzeń. Zaprezentowane są również badania naukowe przeprowadzane wśród zesłańców w drugiej połowie XIX wieku. Rozdział drugi prześledzi później wydawaną literaturę naukową traktującą o szamanizmie syberyjskim opublikowaną przez polskich badaczy, a także publikacje badaczy zachodnich znane i przetłumaczone na gruncie polskim. Rozdział trzeci zarysowuje obraz szamanizmu na Syberii w oczach dziennikarzy i podróżników, natomiast rozdział czwarty przyjrzy się współczesnej literaturze fantastycznej i motywom przez nią zaczerpniętym z obrazu szamana i tym samym przenikających w łatwy sposób do kultury popularnej. Rozdział piąty opisuje badania przeprowadzone przez autorkę pracy na obszarze Tuwy, Chakasji, Buriacji, Kamczatki,

większych miast rosyjskich w latach 2012 – 2017. Metodologię badań terenowych opisuje wstęp do tego rozdziału. Rozdział szósty będzie stanowił porównanie danych z rozdziałów 1– 4 z badaniami własnymi autorki pracy, ukazywał kondycję szamanizmu na badanych terenach oraz wykazywał kierunek dalszych badań.

SUMMARY

Siberian Shamanism yesterday and today in Polish literature and scientific research

The aim of this doctoral thesis is to present the image of Siberian shamanism in the discussed publications, to analyze the materials collected during the author's own field research, and then to compare the data and draw conclusions from the described similarities and differences, outlining the image of contemporary Siberian shamanism. The analysis will provide an answer to the question whether the image of Siberian shamanism in Polish literature corresponds to the current state of the phenomenon, emphasizing what aspects are new to the trend and which ones can still evolve, requiring further research and which are in line with the traditional model.

Structurally, the work contains chapters 1 – 4 dealing with the analysis of Polish-language publications of a journalistic, scientific, travel and literary character, while the fifth chapter is a description of field research, which consists of dozens of observations, participant observations, interviews, steered conversations with shamans, neo-shamans and local population. There are both significant publications of Polish authors and important books of foreign authors translated and published in Poland.

In the first chapter of the work, the early materials of Polish exiles are analyzed showing the image of Siberian shamanism presented, also paying attention to the attitude of the modern European to the issue of pagan beliefs. Scientific research carried out among exiles in the second half of the 19th century is also presented. The second chapter will examine later scientific literature dealing with Siberian shamanism published by Polish researchers, as well as publications of Western researchers known and translated on Polish ground. The third chapter shows the image of shamanism in Siberia in the eyes of journalists

and travelers, while the fourth chapter will look at contemporary fantasy literature and motifs drawn from the image of the shaman and thus penetrate easily into popular culture. The fifth chapter describes the research carried out by the author of the work in Tuva, Khakassia, Buryatia, Kamchatka, major Russian cities in 2012 – 2017. The methodology of fieldwork describes the introduction to this chapter. The sixth chapter is a comparison of data from chapters 1 – 4 with the author's own work, at the same time showing the condition of shamanism in the studied areas and the direction of further research.